

Coşkun ERBAŞ

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Başkanı

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun Rücu Davaları, Anayasa Mahkemesi'nin İptal Kararı Karşısında Öngörülen Hukuki Sonuçlar ve Uygulamadan Örnekler

I- GENEL OLARAK

A- Giriş

Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi, 23.11.2006 gün, 2003/10 Esas ve 2006/106 Karar sayısı ile hükmüne bağladığı 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinin itiraz konusu bölümüne ilişkin bu iptal kararından önce, yapılan başvurular nedeniyle, 26. maddenin Anayasa'ya aykırılık iddialarını 23.05.1972/2-28 tarih ve sayılı, 18.03.1976 tarih, 1975/198, 1976/18 sayılı ve 20.12.1983 tarih, 1982/4 esas ve 1983/17 sayılı, yine 02.05.1991 tarih, 1990/28 esas ve 1991/11 sayılı kararlarıyla reddetmiş ise de, anılan ret kararlarının gerekçelerinde, "gelirlerdeki artışların istenebileceğine ilişkin Yargıtay uygulamaların aksine," maddenin içeriği itibarıyla, "kurumca bağlanan gelirlerdeki" artışların istenebileceği gibi bir anlam taşımadığı, yani bu yönde bir ifadenin ayrıca, madde metninde mündemice bulunmadığı halde, "artışların da istenebileceği"ne ilişkin olarak, esasen mevcut olmayan, bir anlamın, varsayımlarla yasaya yüklenemeyeceğine işa-

ret ederek, "yasa maddesinin lafzı ve ruhiyle, gelirlerdeki artışların istenebileceği anlamı taşımadığından" dolayı, bu kararlarda Anayasa'ya aykırılık iddiasını, dayanaktan yoksun bularak, buna ilişkin iptal istemlerinin reddine karar vermiş idi.

Ancak, Anayasa Mahkemesi 1972'den bu tarafa, o tarihlerde yukarıda değinilen bu dört kararında, her ne kadar sözü edilen iptal başvurularını reddetmiş ise de; buralarda özellikle "artışların istenemeyeceği"ne ilişkin görüşlerini, karar gerekçelerinde ayrıntılı olarak ortaya koymuştur. Ne var ki Anayasa Mahkemesi kararları gerekçeleriyle de, (yol gösterici ve konuyu açıklayıcı özelliği itibarıyla, uygulayıcıları ve her kesimi) "bağlayıcı olduğu" hususu Yargıtay'ca dikkate alınmamış, Yargıtay uygulamalarında ve özellikle de 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda bu yön göz ardı edilmiştir. Bu arada gelirlerdeki artışların istenebileceği yolunda oluşan, bu İçtihadı Birleştirme Kararı ile uygulama bir bakıma istikrar kazanmış ise de, yakınmaların hala devam etmekte olduğu da bir gerçek olarak her zaman karşımızda durmaktadır.

B- Artışların istenebilirliğine ilişkin kamuoyunda ciddi yakınmalar vardır

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin, 26/1 maddede ki itiraz konusu hükmün iptali için başvuru kararında değinildiği üzere, gelirlerde sonradan meydana gelen artışların istenmesi olgusunun ise bu şekilde oluşan içtihatlarla ve yorum yoluyla sürdürülmesinin kamu vicdanını rahatsız etmeye devam etmesi, adalete ve devlete olan güven duygusunu zedelediği de ortadadır. Bu çevredeki yakınmaların en yakın ve somut örneği olarak "...İşverene Rücu Hakkı" konusuna ilişkin olarak¹ yayımlanan TİSK görüşüne bakmak meselenin güncelliğini ortaya koymaya yeter sanırım.

II- TİSK'İN GÖRÜŞLERİ

a- Artışların istenmesi adil değildir. Mükerrer ödeme oluşturur.

Bu yakınmaların başında:

1- İşverenlerin prim ödeyerek finanse ettikleri iş kazası ve meslek hastalığı sigorta kolundan, kendi ödedikleri paralarla sigortalılara yapılan yardımların, daha sonra Kurumca yine kendilerine (yani işverenlere) rücu edilebilmesindeki yaklaşım gelmektedir ki; Bu uygulama bir yönüyle, haklı olarak işverenlerde, aynı zararı hem prim ödeyerek ve hem de rücu davaları sonucunda yaptıkları ödemelerle mükerrer olarak, yani iki kez tazmin ettikleri duygusu yaratmaktadır. Bu durum adil olmaktan uzaktır.

2- Öte yandan Kurumun irat olarak sigortalılara ya da hak sahiplerine, aydan aya ödediği gelirlerin sermaye değerini işverenden bir defada peşin olarak aldıktan sonra; söz konusu ödenek ya da gelirlerde enflasyona bağlı olarak yasa ya da kararnamelerle ortaya çıkan artış farklarının sermaye değerini de her seferinde işverenlerden isteyebilmesi, başka bir deyişle, olay zamanına göre oluşan zarara ilişkin hesaplamaya göre, bağlanan gelirin sermaye değerini ödeyerek, zararlandırıcı sigorta olayları ile bağı kesilmesine rağmen, artık bu olayla ilgisi bulunmayan, gelir artışlarının da rücu edilmesi sebebiyle, birden fazla dava tehdidinde maruz bırakılmaları da ayrı bir rahatsızlık konusu oluşturmaktadır.

3- Ayrıca işverenlerin işyerlerinin tehlikelilik derecesine göre artan oranda yüksek primler öde-

melerine karşın; iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle, Kurumca sigortalı ya da hak sahiplerine yapılan yardımlar ile bağlanan gelirlerin gerçek zararı karşılayamaması nedeniyle, bir bakıma Kurumca karşılanmayan zararlar için işverenlerin, zarar görenlere karşı ayrıca sorumlu olması da bir başka huzursuzluk kaynağı olarak gösterilmektedir.

b- İşçi işveren ilişkilerinde denge kurulmalıdır.

1- Sosyal Hukuk Devleti'nde işçinin korunması, kayıplarının karşılanması düşünceleri, çağdaş uygarlığın bir simgesi olarak benimsenen, evrensellik kazanmış "sosyal güvenlik" kavramı içinde, özde bireyin karşılaştığı ve yaşamı için tehlikeli olaylara karşı bir güvence arayışının ürünüdür. Mesele bu boyutu ile ele alındığında her ne kadar iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve sigortalılar ile hak sahiplerinin, iş kazaları ya da meslek hastalıkları nedeniyle uğradıkları, kayıpların giderilmesinin toplumsal bir ödev olduğu kuşkusuz ise de; diğer taraftan Devlet'in bu amaçla kurduğu sosyal sigorta sistemi ile sigortalıları korurken, söz konusu sistemi finanse eden işverenleri de bu şekilde ağır tazminat yükümlülükleri altına sokmasının faturası büyük olmaktadır.

2- İşçi korunurken ona hayat veren işletme öldürülmemelidir. Sosyal Devlet İlkesi açısından işçinin kayıpları güvenceye alınırken, Sosyal Sigorta İlkeleri gereği, olası risklerin bir kısmının Kurumca karşılanması da asıldır. Zira, bu sistemde doğabilecek tehlikelerin sorumluluğu esasen işverence prim ödemek suretiyle paylaşılmaktadır. Böylece dağıtılmış bir riski, tekrar bir şahsa yüklemenin anlamı yoktur. Şu halde, işçi işveren ilişkilerindeki hassas denge korunmak zorundadır. Bu bağlamda Devlet'in karşılaması gereken bir takım giderlerin de işverene yükletilmesi; özellikle de küçük ölçekli, kurumsallaşamamış, tabir yerinde ise henüz palazlanma aşamasında olup gelişmesini tamamlamayan ve zorlukla ayakta durmaya çalışan birtakım işyerlerinin yok olmasına varan boyutlara ulaşmasının görülmesi, yeni iş kuracak olan işverenlerin teşebbüs arzusunu kıracağı gibi; adil sayılamayacağı savı da ileri sürülmektedir. Kaldı ki, işveren ve işletme yok olursa işçinin de yok olacağı düşünüldüğünde, işveren ve işçi arasındaki hassas yaşam dengesinin kurulmasına özen gösterilmesine dikkat çekilmiş ve bu fikirler 5510 sayılı Yasa'nın

konuyla ilgili 21. maddesinin şekillenmesine etken olmuştur denilebilir.

III- İPTAL KARARININ KONUSU

a- 1994 tarihli İctihadı Birleştirme Kararı'na da konu edilen halefiyet ilkesini ve gelirlerdeki artışların istenmesini olanaklı kılan, 26. maddedeki "...sigortalı veya baksabibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere ..." bölümüyle ilgili olarak, konunun 10. Hukuk Dairesi'nce yeniden Anayasa yargısı önüne getirilmesiyle itiraza ilişkin bu bölüm iptal edilmiştir.

Bu konudaki tartışmaların odağında yer alan, o sebeple de yakınmaların, kamu vicdanını rahatsız ettiğini, adalet duygusuna olan inancı sarsıcı boyutlara varan biçimde yaygınlaştığını, o nispette Devlet'e olan güven duygusunun da yitirmekte olduğunu gören, esasen özünde, Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda değinilen önceki kararlarının gerekçelerinde yer alan görüş açısını benimsemekle birlikte, içtihadı birleştirme kararlarının bağlayıcılık ilkesini de aşamayan, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin yeni oluşumu ile meseleye çözüm arayışları cümlesinden olarak, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından işveren aleyhine açılan bir davada; davalı tarafça savunma sadedinde, Kurumca bağlanan gelirin ilk peşin değerinin tahsiline ilişkin olarak, daha önce açılmış bulunan ilk rücu davasında hükmedilen tazminatın ödendiğinden söz edilerek, artışlara ilişkin olarak açılan bu davada, artışların istenemeyeceğinin ileri sürülmesi yanında yer alan Anayasa'ya aykırılık iddiasının ciddi bulunmaması üzerine; temyiz aşamasında 10. Hukuk Dairesi konuyu 26. maddede yapılan değişiklik hükümleri ile birlikte değerlendirerek, bu maddede ilişkin olarak verilen 1994 tarihli, Yargıtay İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun kararına dayanak yapılan "kendine özgü halefiyet" kuralının ışığında, artışların istenebileceğini olanaklı kılan 506 sayılı Kanununun 26.maddesinin 3395 sayılı yasa ile değişik birinci fıkrasında yer alan "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün Anayasa'nın 10., 60. ve 65.maddelerine aykırı bulunduğu savıyla ve aşağıda sıralanan gerekçelerle, anılan kuralın iptal edilmesi için 28.03.2003 tarih, 2002/9391 esas ve 2003/434 sayı-

lı karar ile konuyu Anayasa Mahkemesi önüne taşımıştır.

b- 10. Hukuk Dairesi'nin 26/1. maddede yer alan itiraz konusu bölümün iptali istemine ilişkin başvurusundaki Anayasa'ya aykırılık iddiaları:

1- İtiraz konusu kural, kanun, kararname ve katsayı değişiklikleriyle "gelirlerde meydana gelen artışların" işverenden istenebilmesini olanaklı kılmaktadır.

2- Oysa, ilk peşin değerli gelirin kuruma ödemesi, yani Kurum'un kaza veya meslek hastalığının meydana geldiği tarih itibarıyla oluşan alacağını tahsil etmesi ve o tarihteki duruma göre hesaplaşmanın tamamlanmış olması nedeniyle, tazmin sorumlusunun zararlandırıcı sigorta olayı ile illiyet bağı (neden-sonuç ilişkisi) kesilmiştir.

3- Zira Yasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "... ve ileride yapılması gerekli bulunan..." deyiminden genelde; neden-sonuç ilişkisi süregelen, diğer bir anlatımla, zararlandırıcı sigorta olayına sebep olan tazmin sorumlusu ile henüz hesaplaşması yapılmamış olan haller anlaşılmalıdır.

Örneğin;

İş kazası geçiren sigortalı,

a) Henüz iyileşmemiş ve devam eden tedaviye ilişkin olarak zamana yayılan tedavi giderlerinde peyderpey yapılan harcama ve oluşan artışlar varsa.

b) Ya da sigortalının sürekli iş göremezlik (maluliyet) derecesinde, zamanla oluşan henüz kesinleşmemiş ve kontrol muayenesine tabi tutulma sonucu bir yükselmenin saptanmasına bağlı olarak, gelir artışları oluşmuşsa.

Yukarıda açıklanan kural gereği olarak, bu tür artışlar istenebilir.

Ancak;

Kuşkusuz, tedavinin sonuçlanmasından sonra veya işgöremezlik derecesinde hiçbir değişiklik söz konusu değil ise, (bir bakıma zararlandırıcı sigorta olayı ile neden-sonuç ilişkisi kurulmayan durumlarda) artışların istenmesi hukuka aykırılık oluşturacaktır.

4- Bu durumda Kanun, kararname ve katsayı değişikliklerinden kaynaklanan, "gelir artışlarının istenmesi"nin Anayasa'daki sosyal güvenlik ilkeleleriyle bağdaştırılması olanaklı değildir.

5- Özellikle zararlandırıcı sigorta olayı ile hiçbir ilgisi bulunmayan, o nedenle de devlet tarafından, bizatihi enflasyondan doğan farkın kapatılması veya refah payı ilâve edilmesi gibi amaçlarla tek yanlı inisiyatif ile kanun, kararname ve katsayılar da yapılan değişiklikler sonucu oluşan “gelir artışları”nın işverene yükletilmesi Hukuk Devleti kavramı ile de bağdaştırılamaz.

6- Öyle ki, zararlandırıcı sigorta olayı ile ilgisi kurulamayan ve bir yerde (suni olarak oluşturulan), gelirlerdeki bu artışların rücu istenmesi ise, tazmin sorumlularını hukuka aykırı olarak birden çok dava tehdidi ile karşı karşıya bırakacaktır.

7- İşte sıralanan nedenlere rağmen, 26. maddeden doğan rücu davalarında “Kurumun geri alma hakkının halefiyete dayandırılması” sonucu olarak, zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle gelir artışları, “sigortalının tazmin sorumlularından isteyebileceği, miktarla sınırlı olarak bakiye miktar, yani tavan miktarı tükeninceye kadar istenmektedir ki, bu yaklaşımın dayanağı özde, 3395 sayılı Yasa ile 26. maddeye eklenen “... sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere...” şeklindeki bölümüdür.

Öyle ise, itiraz konusu bu hükme ilişkin tümce- nin, iptal edilmesi halinde, içtihadı birleştirme kararlarının da dayanağı olan ve 26/1 maddedeki Kurumun geri alma hakkının hukuki temelini oluşturan, “Halefiyet” ilkesinin de ortadan kalkmasını olanaklı kılacağı nedeniyle, Kurumun rücu hakkı, artık halefiyet esasına değil, (doktrinde de geniş yer bulan baskın görüşte olduğu gibi) “Kanundan doğan (sigortalının alacağından) bağımsız basit rücu, hakkından kaynaklanmış olacaktır.

8- 506 Sayılı Yasa'nın 26. maddesinde yer alan İtiraz konusu kuralın iptali ile bundan böyle “gelirlerdeki artışlar” istenemeyeceği için, konuyla ilgili bulunan, 1479 sayılı Bağ-Kur Yasası'nın 63. ve 2926 sayılı Tarım Bağ-Kur Yasası'nın 47. maddesindeki düzenlemeler ve uygulama ile paralellik ve giderek, Sosyal Sigortalar Kurumu ile anılan diğer sosyal güvenlik kurumları arasında da uygulama birliği sağlanacaktır. Böylece, sosyal devlet ilkesinin gereği ve Anayasal anlamda kurumlar arası eşitlik de gerçekleşmiş olacaktır. Görüşlerine yer vererek itiraza konu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savında bulunmuştur.

IV-ANAYASA MAHKEMESİ'NİN İPTAL KARARI

a- 506 sayılı Yasa'nın 26/1 maddesinde yer almakta olan, itiraza konu kural Anayasa Mahkemesi'nce, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin iptal başvurusunda yer alan gerekçe ve değinilen Anayasa maddelerinden ayrık olarak, Anayasa'nın “Sosyal Hukuk Devleti...” ilkesine aykırı bulunmuştur.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin iptal başvurusu Anayasa Mahkemesi'nce, (esas itibariyle) benimsenerek; 17.07.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26/1 maddesine 3395 sayılı Kanun'la getirilen değişiklikle ilâve edilen “...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere...” bölümünü oluşturan bu kural; 23.11.2006 tarih, 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı kararla Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bulunarak, “...Anayasaya aykırı olduğuna ve İPTALİNE...” karar verilmiştir. Bu karar 21.03.2007 tarih ve 26649 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Ancak akademik çevreler ve uygulamacıların eleştirilerine bakılırsa, görünen o ki, Anayasa Mahkemesi'nin, itiraza konu kuralı iptal ederken, karar gerekçesinde, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin iptal istemine dayanak yaptığı, yukarıda açıklanan 10., 60. ve 65. maddelere yer vermeyerek, konuya sadece Anayasa'nın 2. maddesiyle sınırlı biçimde “...Sosyal Hukuk Devleti...” ilkesi açısından yaklaşması sonucu, kararın doyurucu (tatmin edici) olmaktan uzak kaldığı konusunda fikirlerin ortaya atılmasına yol açmıştır².

b- Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçeleri:

506 sayılı Yasa'nın 26/1 maddesinde yer alan “itiraz konusu kuralı” Anayasa'nın Birinci Kısımındaki Genel Esaslar cümlesinde bulunan Cumhuriyet'in Nitelikleri'ni belirleyen 2. maddesindeki “...Sosyal Hukuk Devleti...” ilkelerine aykırı olarak iptal eden Anayasa Mahkemesi kararının gerekçelerine baktığımızda;

1- Hukuk Devleti'nin bütün faaliyetlerinde, hukukun egemen kılınması (hukukun üstünlüğünün sağlanması) gereği vardır.

2- Hukuk Devleti'nde, Devlet'e güvenin temin edilmesi, vazgeçilmez asli unsur olup, Devlet'in yaptığı hukuksal ve idari düzenlemelerde, haksız

iktisaba olanak tanınması ve bireyleri haksız yaptırma maruz bırakması düşünülemez.

3- Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, Devlet'in bunu sağlayacak gerekli önlemleri alacağı ve bu iş için gerekli organizasyonu tesis edeceğine ilişkin, Anayasa'nın 60. maddesinde, sosyal güvenlik herkes için bir hak ve bunun gerçekleştirilmesi ise devlet için bir görevdir.

4- Sosyal sigortaların kapsamı, sigorta koşulları ve içerdiği riskler ile bu riskleri karşılamak üzere alınacak primler, yasalarda açıkça belirtilmiştir. Bu açıdan sosyal sigortaların sebebi hikmeti (varlık nedeni), sosyal hizmetlerin karşılanmasını da öngörmektedir.

5- Yasal düzenlemelere aykırı eylemi sonucu, hukuksal yaptırma tabi kılınan, bu açıdan da "bağlanan gelirlerin sermaye değerini kuruma ödeyen", böylece zararlandırıcı sigorta olayı ile irtibatı (bağlantısı) kesilen işverenin; kanun, kanun hükmünde

c- İtiraz konusu kuralın iptaliyle 26. maddedeki düzenleme, 1479 sayılı Yasa'nın 63 ve 2926 sayılı Yasa'nın 47. maddeleri ile 5510 sayılı Yasa'nın 21. maddesine benzer konuma gelmiş midir?

Açıkça söylemek gerekirse, 10. Hukuk Dairesi'nin başvuru gerekçesinde de değinildiği üzere, itiraz konusu kuralın iptalinden sonra artık 26. maddenin uygulanmasında da, 1479 sayılı Yasa'nın 63 ve 2926 sayılı Yasa'nın 47. maddelerine uygun bir durumun ortaya çıkmış olduğunu kabul etmek doğru olur. Öyle ise, bu bağlamda diğer sosyal güvenlik kuruluşları ile uygulama birliğinin de sağlanmış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öte yandan iptali istenen, bu kuralın iptalinden sonra artık, 26. maddeye ilişkin uygulamanın, yürürlüğü ileri bir tarihe ertelenmiş bulunan, 5510 sayılı Yasa'nın 21 ve 39. maddeleriyle de kısmi bir benzerlik oluşturduğu söylenebilir.

İptal kararından sonra; 26/1. madde uyarınca açılan, Kurumun rücu alacaklarında, artık, ilk peşin değer istenebilirse de, gelirlerdeki artışlar istenemeyecektir.

kararname ve idari kararlarla getirilen katsayılarla, sigortalıya önceden bağlanan gelirlerde, sonradan yapılacak artışlardan ve bu artışların peşin sermaye değerinden sorumlu tutularak, "sürekli dava tehdidi altında bulundurulması, sosyal güvenlik kurumlarına ait olması gereken risklerin işverene yükletilmesi anlamına gelir." ki bu tarz bir yaklaşım Sosyal Hukuk Devleti'nde tecviz edilemez.

6- Sosyal güvenlik kuruluşlarının karşılaması gereken bu risklerin ise işverene yükletilmesi Anayasa'da yerini bulan hukukun genel prensipleri bakımından hakkaniyet ve sorumluluk ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi Sosyal Hukuk Devleti prensiplerine de aykırılık oluşturur.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda sıralanan iptal gerekçeleri itibarıyla, bu yolda verilen iptal karardan sonra; 26/1 madde uyarınca açılan, Kurumun rücu alacaklarında, artık, ilk peşin değer istenebilirse de, gelirlerdeki artışlar istenemeyecektir. Acaba, varılan bu sonuç ile bir bakıma aynı konuda, diğer sosyal güvenlik kuruluşlarıyla paralellik sağlanması da amaçlanmış mıdır? Bu yön iptal gerekçesinde işlenmiş değildir.

Zira, 31.05.2006 tarihli 5510 sayılı Yasa'nın (506 sayılı Yasa'nın 26. maddesine uygun düşen) 21. maddesinin "... kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu kanun gereğince yapılan veya ilerde yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirlerin, başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarla (tavanla) sınırlı olarak kurumca işverene ödettirilir...", 39/1 maddesinin ise "üçüncü bir kişinin kastı nedeniyle malul kalan sigortalıya veya ölümü halinde haksahiplerine, bu Kanun uyarınca bağlanacak aylığın başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı için Kurumca zarara sebep olan üçüncü kişilere rücu edilir." şeklinde düzenlenmiş olduğunu anımsarsak; gerçekte kim ne derse desin, sonuç olarak itiraza konu edilen ve gelirlerdeki artışların istenebilmesini olanaklı kıldığı ileri sürülen 26. maddedeki itiraz konusu kuralı oluşturulan bölümün, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla ortadan kalkmasıyla, kısmen de olsa bir bakıma şimdiden, 5510 sayılı Yasa'nın 21. ve 39. maddelerine uygun bir düzenlemeye yaklaşılmış olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

V- UYGULAMA BAKIMINDAN 26. MADDENİN İPTAL KARARINDAN ÖNCE VE SONRAKİ HUKUKİ DAYANAKLARI

A- 26. Maddenin İptalinden Önceki Uygulama Evrelerinin Hukuki Temelindeki Yasal Düzenleme ve İçtihatlar

a- 4772 sayılı Yasa ve 1954 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın 26. madde açısından yeri nerededir?

İptal ile ortaya çıkan bu yeni durum muvacehesinde, 26. maddenin uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunların ele alınması ve bir değerlendirme yapılmasına geçmeden evvel; Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı öncesindeki mevcut yaklaşımda, Kurumun, sigortalı veya hak sahibi kimselere ardıl (halef) olması ile iptal kararı sonrasındaki rücu hakkının mahiyetinin irdelenmesi yerinde olacaktır.

Gelirlerin peşin sermaye değerinin işverenden rücu tahsili ilkesi ilk olarak 18.02.1957 tarih ve 6917 sayılı Kanun ile 4772 sayılı Kanun'un 37. maddesine eklenmiştir. Oradan da 506 sayılı Kanun'un 26. maddesine aktarılmıştır. Bu bakımdan 6917 sayılı Kanun'dan sonraki dönemde, madde metninde açıklık bulunmadığı için işverenin sorumluluğu bu aşamada, (başlangıçta) işçinin hakından bağımsız "Tehlike Sorumluluğu" şeklinde kabul edilmekteyken 31.03.1954 tarih ve 18/11 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nın gerekçesinde belirtilen şekliyle, rücu hakkının "halefiyet" kuralına dayandığı düşüncesi hakim olmuştur.

Bilindiği gibi İçtihadı Birleştirme Kararları konusuyla sınırlı gerekçesiyle açıklayıcı ve sonucuyla bağlayıcıdır.

Bu bağlamda 1954 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın, 506 sayılı Yasa'nın 141. maddesiyle yürürlükten kalkan 4772 sayılı Yasa'nın 37. maddesiyle ilgili olarak çıktığı ve ayrıca halefiyet konusunun ise bu kararın bağlayıcı olan sonuç bölümünde değil de, açıklayıcı olan gerekçe bölümünde yer aldığı gözetildiğinde; 1954 tarihli bu İçtihadı Birleştirme'nin 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesi açı-

sından bağlayıcılığından sözedilemez. Ne var ki, 37. madde bu şekilde 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesine aktarıldığından bahisle, 506 sayılı Yasa döneminde de, 26. maddeye dayalı rücu davalarının dayanağı olarak "halefiyet ilkesi" yorum yoluyla devam ettirilmek eğilimi öne geçmiştir.

Bu yorum tarzı kanaatimize göre, hatalı bulunmaktadır. Öyle ki, anılan yaklaşım Kurumca bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerinde sonradan kanun ve kararnamelerle getirilen katsayı değişiklikleri sebebiyle oluşan gelir artışlarının da sonsuz olarak rücu istenebileceği gibi bir uygulamanın ortaya çıkmasına neden olmuştur, denebilir.

b- Sonsuz rücuca Yargıtay içtihatlarıyla getirilen tavan sınırlaması, 26. maddede değişiklik yapılmak suretiyle yasa koyucu tarafından da benimsenmiştir.

Nitekim haleflik temeline dayandırılan yorumlarla, uygulamada artışlar için sonsuz rücu olanağı tanınması, pek çok serzenişlere sebep olduğu ve bu bağlamda kamu vicdanını rahatsız ettiği, özellikle de hakkaniyete uygun düşmediği görüşünün ağır basması üzerine; Yargıtay bu uygulamadan bir süre sonra vazgeçerek; bu aşamada içtihatlarla oluşturulan yeni bir uygulama ile rücu davalarına tavan sınırlaması getirmiştir. Yargıtay'ca, olayın boyutlarının hak ve nesafet ölçülerine çekilmesi amacıyla, gelirlerdeki artışlara "hak sahiplerinin işverenlerden isteyebileceği gerçek maddi zarar miktarı olan", tavan hesaplaması ile sınırlama getirilmesi sonucunda, tavan zarar hesabı dışında oluşan artışların (sonsuz şekilde) istenemeyeceği esası da yerleşmiş oldu. Bu aşamadan sonra, yasa koyucu da giderek, içtihatlarla getirilen tavan sınırlamasını benimsemek zorunda kalmış ve konunun yasal zemine oturtulması açısından 20.06.1987 tarihinde 3395 sayılı Yasa'nın 2. maddesi ile yapılan değişiklikle, iptale konu edilen: "sigortalının veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere ...Kurumca ödettirilir" ibaresi, bu anlamda 26/1 maddeye eklenmiştir. Böylece, rücu davalarında tavan sınırı uygulaması da yasallaşmıştır.

c- Kanımızca, iptal kararından sonra, artık 26. madde açısından, 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın bağlayıcılığı kalmamıştır!

Artışların istenmesine olanak bulunup bulunmadığına ve zamanaşımı konusuna ilişkin olarak

Bundan böyle, gelir artışlarının rücu isteneceğine ilişkin 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın, anılan çevrede geçerliliği ve bağlayıcılığı kalmamıştır.

özel daire ile Hukuk Genel Kurulu arasında çıkan uyuşmazlık sebebiyle İçtihadı Birleştirme yoluna gidilmiştir.

İşte, bir kısım eleştirilerde yer alan ve iptalden sonra da yürürlükte olduğu ileri sürülen³, 01.07.1994 tarih ve 1992/3 Esas 1994/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı'nın konusu özetle: “.. iş kazası ve meslek hastalığına maruz kalan sigortalılara, ya da hak sahiplerine, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından Sosyal Sigortalar Kurumu'nca bağlanan gelirlere sonradan, kanun, kararname ve katsayı değişikliği nedeniyle yapılacak artışların, Sosyal Sigortalar Kurumu'nca 506 Sayılı Kanunun 26/1. maddesi çerçevesinde, asıl sorumlulardan geri istenip istenemeyeceği; madde bağlamında açılan rücu davalarının hukuki dayanağının ne olduğu; diğer bir deyimle klasik halefiyete mi, yoksa kanundan doğan temelinde rücu hakkı bulunan (suigeneris=kendine özgü=nevi şahsına münhasır) halefiyete mi? dayandığı... vs.” şeklindedir. İçtihadı Birleştirme müzakerelerinde tartışmalar bu sınırlar içinde sürdürülmüş ve temelde 3395 sayılı Yasa'nın 2. maddesi ile 26. maddeye eklenen, itiraz ve iptale konu olan, bu bölüm de özellikle gerekçe yapıldığı, İçtihadı Birleştirme'de sonuç olarak: “iş kazası ile meslek hastalığına maruz kalan sigortalılara ya da bunların hak sahiplerine, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası kolundan sosyal sigortalar kurumunca bağlanan gelirlere, kanun, kararname ve katsayı değişikliği nedeniyle yapılacak artışların 506 sayılı Kanun'un 26/1 maddesi çerçevesinde sorumlulardan geri istenebileceği; bu bağlamda açılacak rücu davalarının, 506 sayılı Kanun'un 26/1 maddesinden doğan ve içeriğinde geri alma hakkı bulunan kendine özgü nitelikteki halefilik hukuki temelinde dayandığı ...” görüşü benimsenmiş ve içtihatların bu yolda birleştirilmesine karar verilmiştir.

1994 tarihli bu İçtihadı Birleştirme Kararı bir açıdan, 1954 tarihli İçtihadı Birleştirme'nin gerekçesinde de yer alan, halefiyet konusunda, daha da

ileri giderek 26. maddedeki rücu hakkının Kanun'dan doğan kendine özgü-suigeneris bir halefiyete dayandığı tezine yer vererek, artışların istenebileceği sonucuna varırken, iş kazası ve meslek hastalığının 1- işverenin kusuruna dayanması halinde, iş kazası ile gelirdeki artışlar arasında, neden sonuç ilişkisinin mevcut olduğu, 2- kusurlu davranışı ile olaya neden olan, işverenin artışlardan da sorumlu olacağı, gerekçelerine yer vermiş olmakla birlikte; aslında bu sonuca varırken özellikle 3- Anayasa Mahkemesi'nin iptal ettiği 26. maddeye 3395 sayılı yasa ile getirilen itiraz konusu bölüme dayanmıştır.

Öyle ise itiraz konusu bölümün Anayasa Mahkemesi Kararı ile iptal edilmiş olması ile de artık, İçtihadı Birleştirme'nin dayanağının ortadan kalkması nedeniyle, Dairemizin üzerinde oybirliğine vardığı görüş açısına nazaran: Bundan böyle, gelir artışlarının rücu isteneceğine ilişkin 1994 tarihli bu İçtihadı Birleştirme Kararı'nın, anılan çevrede geçerliliği ve bağlayıcılığı kalmamıştır. Kaldı ki, normlar hiyerarşisinde Anayasa Mahkemesi en tepededir. Anayasa Mahkemesi Kararları her kesimi, yargıyı bu arada Yargıtay'ı da bağlayıcıdır. Öyle ki kanunu iptal yetkisi bulunan Anayasa Mahkemesi kararlarıyla İçtihadı Birleştirme'nin çatışması halinde, Anayasa Mahkemesi kararıyla amel edilmesi gereği de normlar hiyerarşisinin doğal bir sonucudur. Bu açıdan da, 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme bağlayıcı olmaktan çıkmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin itiraz konusu bölümü iptal etmesinden sonra, Dairemizde oluşan görüşe uygun olarak, artışların istenemeyeceği yolunda kararlar verilmeye başlanmış bulunmaktadır. Daire uygulamalarında iptalden önceki halefiyet konusu ile iptal sonrası “Basit rücu hakkı”, farkı tartışılmış, somut olay ve oluşumlar buna göre değerlendirilmiştir.

B- Uygulamada Halefiyet Konusunun Değerlendirilmesi

a- Halefiyetin hukuki yapısı

Halefiyeti, (ardıl olma durumunu) genelde başkasına ait borcu ifa eden (alacaklıya ödeyen) kimşenin, kanuna dayalı olarak alacaklının yerine geçerek, onun borçlu üzerindeki haklarını kullanması olarak özetleyebiliriz. Zira, Borçlar Kanunu'nun 109. maddesi gereği, halefiyetin sözleşmeden değil

sadece kanundan doğduğunu, diğer bir anlatımla, ancak yasada yer alması halinde gözetilebileceğini ifade etmek yanlış olmaz. Öyle ki anılan yasa maddesinde açıkça “alacaklıya tediyede bulunan üçüncü şahıs (Kanunda öngörülen) ...hallerde tediyeye eylediği miktar nisbetinde alacaklının haklarına kanunen halef olur.” ifadesine yer verilmiştir.

Bu konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 23.02.2000 tarihli, 2000/4-103 E., 2000/124 K. sayılı kararında da yer aldığı üzere, “Ardılığın (halefiyetin) başkasına ait bir borç nedeniyle alacaklıyı tatmin eden kişinin, onun haklarını yasada belirtilen durumda ve tatmin ettiği oranda kendiliğinden elde etmesi, “dönme (rücu) hakkı”nın ise başkasına ait borcu yerine getiren kişinin mal varlığında vücut bulan kaybı gidermeyi amaçlayan tazminat niteliğinde bir istem hakkı” olduğu vurgulanmaktadır.

Öte yandan halefiyete dayanan, alacak hakkının, ona bağlı bulunan haklarla birlikte, kendiliğinden intikal etmesi sonucunu doğuracağı; rücu hakkında ise alacağa bağlı bulunan hakların intikal etmesi söz konusu olmadığı söylenebilir⁴. “... Bu bakımdan Halefiyette, rücu hakkını kullanan kişi alacaklının yerine geçer, aynen alacaklının konumuna sahip olur... Bir borcu yerine getiren kimsenin alacaklının haklarına halef olabilmesi için halefiyetin kanunda açıkça öngörülmüş bulunması gerekir. Kanunda açıkça öngörülmediği sürece bir halefiyetin doğması mümkün değildir. Bu bakımdan özellikle vurgulamak gerekir ki, Halefiyet Kanunu'nda belirtilmiş belirli durumlarda doğar. Diğer bir anlatımla, halefiyet halleri sınırlı sayıda olma (numerus clausus) kuralına bağlıdır. Kanunda açıkça öngörülmediği sürece bir halefiyetin doğması mümkün değildir...” yönlü açıklamalar da, halefiyet ilkesinin uygulanabilirliğine ilişkin yasal koşulları ortaya koymaktadır.

b- Rücu davalarının “halefiyet” hukuki temeline dayandırılmasının getirdiği sonuçlar!

Gerçekten de, 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararında, bu durum irdelenmek suretiyle, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun rücu hakkının “506 sayılı Kanun'un 26/1. maddesinden doğan ve içeriğinde geri alma hakkı bulunan kendine özgü nitelikteki haleflik” hukuki temeline dayandığına karar verilmiştir. Aslında bu yorum tarzı kanımıza göre hatalı olup, Oğuzman bu yorum tarzına karşı çıkanların başında yer almaktadır. Bize göre de, rücu hak-

kının kendine özgü halefiyete dayandığına ilişkin olarak kanunda bir açıklık bulunmadığı gibi, hiçbir bilimsel görüş ve doyurucu bir açıklamayla da desteklenmediği düşünülürse; öte yandan sigortalının sahip olduğu haklardan daha fazlasının Kuruma sağlanması gibi uygulamalar, örneğin; zamanaşımının, haksahibinin şahsen açtığı tazminat davalarındaki gibi olay tarihinden başlatılması yerine, (yasal rücu çağrıştırır şekilde) onay tarihinden başlatılması, halefiyetle izah edilemez.

Ne var ki, şu haliyle, iptal öncesi uygulamada, Kurumun bağladığı gelirler için, açtığı rücu davalarında, sigortalının halefi olarak, olaya sebep olan işverenlerden sigortalı veya hak sahipleri (bizzat kendileri talepte bulunsalardı) ne oranda tatmin edilecek idi iseler, ancak o oranda geri alma hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda bir bakıma, halefiyet ilkesi gereği olarak; tazmin borçlusunu, asıl alacaklı yerine ardılının geçmesi halinde de borçtan kurtulamamaktadır. Zira asıl alacaklı ile birlikte, ona halef olan, yeni alacaklı karşısında da, sorumlu olmaya devam etmektedir. O nedenle mükerrer ödemeye meydan verilmemesi açısından, tazmin borçlusunun daha önceden asıl alacaklıya yaptığı her türlü ödemeler, halef olan Kurumun rücu alacağı için yapılacak ödemelerden düşülmektedir. Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin, Kurumun rücu hakkını halefiyete dayandıran itiraz konusu kuralı iptal etmesinden sonra, bu durumun yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira, ortaya çıkan yeni olgu karşısında; artık, Kurumun rücu hakkının halefiyete dayandığı söylenebilir. Öyle ise artık, bu konuda asıl alacaklı olan sigortalı veya hak sahiplerine yapılan ödemelerin Kurumun rücu alacağından düşülmesi de sözkonusu olmayacaktır.

C- İptal Kararından Sonraki Hukuki Dayanak

a- İptal kararından sonra 26/1. maddenin oluşan yeni düzenlemesi ve Kurumun rücu hakkının buhukusal dayanağı:

aa- Kurumun hakkı, sigortalının veya hak sahiplerinin isteyebilecekleri haklardan bağımsızdır.

26/1. maddenin bu son şekli itibarıyla, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle yaptığı harcamalar ve gelir bağladı ise bu ge-

lirlerin sermaye değerini “geri alma” hakkı, artık hukuki dayanak olarak halefiyetle ilişkilendirilme olanağı kalmadığı için sigortalının veya hak sahiplerinin haklarından bağımsız olup, başlı başına (bizatihi) kanundan doğan, “Basit Rücu” şekline dönüşmüştür. Çünkü bu son durum itibariyle, Kurumun rücu hakkı, (tazmin sorumlusu olan işverenin haksız eyleminden kaynaklanan zararın, işverenden geri alınmasının dayanağı), itiraz konusu kuralın iptal edilmesiyle, artık halefiyet hukuki ekseninden ayrılmıştır. Bir bakıma, sigortalıya ardıl olmanın temelini oluşturan, bu kuralın ortadan kalkmasıyla, mevcut düzenlemeye göre, Kurumun rücu hakkının yasadan doğduğunu kabulünde zorunluluk vardır.

bb- Kurum ile sigortalı arasındaki ilişki Kanundan doğmaktadır.

Bu bağlamda bakıldığında, sosyal sigorta mantığı açısından asıl amaç, oluşacak risklere karşı sigortalıya sahip çıkılmasıdır. Gerçekten de, sigortalının zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle uğradığı kayıpların öncelikli olarak karşılanması için, yasanın kendisine yüklediği bir görevi yerine getirmek durumunda olan ve bu istikamette sigortalıyı yasa gereği tatmin eden, (uğradıkları zararları karşılayan) Kurum ile sigortalı arasında, bu çerçevede gerçekleşen ilişki kanundan doğmaktadır. Kanundan doğan edim sebebiyle mamelekinde azalma olan Kurumun bu azalma oranında, sigortalınıninkinden bağımsız rücu hakkı vardır.

b- Kurumun rücu alacağı yasal koşullar gerçekleştiğinde doğan, sigortalı ve hak sahiplerinininkinden ayrık, Kanundan doğan “basit rücu” hakkına dayanır.

Gerçek şu ki, sigortalı olay tarihinden hemen sonra işverenden tazminat isteyebilir ise de; Kurum sigortalıya gelir bağlamadan ve bu masrafları yapmadan rücu edemez. Bu nedenle, kurum sigortalı işçinin hakkından bağımsız biçimde, ancak kendine düşen görevi yaptığında (geliri bağladığında) işverene rücu edebilir. Zira, Kurumun (sigortalınıninkinden) bağımsız olan rücu hakkı ancak o zaman doğacaktır. O nedenle Kurumun rücu hakkı, kanımızca yasal koşullar gerçekleştiğinde doğan, kanunun saptadığı hallerde gerçekleşebilen, “Basit Rücu” hakkı olduğunda duraksama olmamalıdır. Olası sorunlar ve öngörüler cümlesinden olarak, Kurumun geri alma (rücu) hakkının

Kurum başlangıçta bağladığı gelirlerin ilk peşin değerinin kusur karşılığını isteyebilir.

hukuksal temelinin, (halefiyete değil de) Kanundan doğan basit rücu hakkından kaynaklandığının kabul edilmesiyle, 26. maddeye dayanılarak açılan davaların sonuçları itibariyle, köklü değişimler doğurması kaçınılmaz görünmektedir. O itibarla, bu öngörüler ve olası sorunlar aşağıdaki bölümde incelemeye değer görülmüştür.

VI-İPTAL KARARINDAN SONRA UYGULAMADA KARŞILAŞILACAK SORUNLAR

A- Giriş

İptalden sonra ortaya çıkan bu yeni durum itibariyle, 26. madde uygulamasında dayanak olarak, artık halefiyetle desteklenmeyen (halefiyete dayanmayan) basit rücu egemen olacağı için, burada başkasına ait borcu yerine getiren tarafın mal varlığında meydana gelen azalmanın tazmini söz konusudur. Bu anlamda basit rücu hakkı asıl hak sahibininkinden ayrı, yepyeni bir hak niteliğindedir. Buradan hareket edildiğinde ise; doğal olarak, uygulamada karşılaşılabilecek sorunların çözümünde, bir kısım konularda meseleye basit rücu temelinde bakılarak problemlerin olası sonuçlarını ilk nazarda aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür. Ancak geride çözüm bekleyen pek çok sorun olduğunu da itiraf etmek gerekir.

B- Anayasa Mahkemesi'nin İtiraza Konu Kuralı İptal Etmesinden Sonra, 26. Maddeye Dayanılarak Açılan Davalarda, Varılması Olası Hukuksal Öngörüler

a- Sigortalının veya hak sahibi kimselerinin açtığı maddi tazminat davalarında hükmedilenler ile barici ödemeler Kurumun rücu alacağından düşülemez.

aa- Kurumun, sigortalı veya hak sahiplerine halef olmadığı ve bağımsız rücu hakkına sahip olmasının kabul edilmesi karşısında; zararlandırıcı si-

gorta olayı nedeniyle işverenin (tazmin borçlusunun) sigortalıya veya onun hak sahibi olan kimselerine, maddi zarar karşılığı olarak yaptığı her türlü (harici) ödemeler ve ibralar ile sigortalı veya hak sahiplerinin (Sosyal Sigortalar Kurumu'nun dışında) doğrudan doğruya, işveren aleyhine açtığı maddi tazminat davalarında hüküm altına alınan miktarın, artık, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun rücu alacağından düşülmesi olanağı yoktur. Bu bağlamda, sigortalının veya hak sahiplerinin tazmin sorumluları (işverenler) aleyhine açtığı ve kurumun taraf olarak katılmadığı tazminat davaları sonucunda hüküm altına alınan kararlar, bir bakıma Kurumun açtığı rücu davalarında, bağlayıcı olmaktan çıkacağı cihetle, bu davalarda alınan kusur ve hesap raporları da bundan böyle rücu davalarında bağlayıcı değil ancak, güçlü delil olarak değerlendirilmesi yerinde olur düşüncesindeyim. Esasen daire görüşü de bu yoldadır.

bb- Bu bağlamda değinmek gerekirse, sigortalı veya hak sahiplerinin asıl alacaklı sıfatıyla, işverenlere karşı açtıkları, iş kazası veya maluliyet nedeniyle, uğranılan zararın giderimine ilişkin tazminat davaları, Borçlar Kanunu çerçevesinde ele alındığı cihetle, 26/1 maddedeki itiraz konusu bölümün iptalinin, bu tür davalarda sonucu etkilemeyeceği cihetle, bu davaları, temyiz mercii olarak incelemekte olan, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin mevcut uygulamaları ve içtihatları itibarıyla değişikliğe gidilmediği görülmektedir.

b- Rücu davaları Kurumun başlangıçta bağladığı gelirlerin ilk peşin sermaye değeri ile sınırlı olarak istenebilirse de artışlar istenemez.

Kurumun (506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinden kaynaklanan) rücu hakkının mahiyeti itibarıyla, yasadan doğan, (sigortalı ya da hak sahiplerinin haklarından) bağımsız, basit rücu hakkına dönüşmüş olmasının bir diğer yansıması olarak da; Kurumca açılacak olan rücu davalarında bağlanan, gelirdeki artışların istenemeyeceği olgusudur. Burada, belirtmek gerekirse, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gerekçesinde de açıkça vurguladığı üzere, Kurumun, rücu hakkı, başlangıçta bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değeri ile sınırlı olup; Kurum, bağladığı ilk peşin sermaye değerinin tazmin

sorumlularının kusuruna isabet eden miktarı oranında istemde bulunabilecektir. Bir başka deyişle, Kurum başlangıçta bağladığı gelirlerin ilk peşin değerinin kusur karşılığını isteyebilir. Ancak ilk peşin değer hesabı ise gelirin bağlandığı onay tarihi itibarıyla ve her bir hak sahibi yönünden ayrı ayrı ele alınarak incelenmelidir. Öte yandan fiili ödemenin mahsubu konusunda da aynı yaklaşımın korunması uygun olur. Nitekim, fiili ödeme halinde de, Kurumun talep edebileceği miktar yine ilk peşin değerle sınırlı bulunmaktadır. Örneğin; ilk peşin değer kusur karşılığı fiili ödeme miktarından düşük ise, ilk peşin değere göre karar verilmesi gereği vardır. Aksine, ilk peşin değer kusur karşılık gelen toplamı fiili ödemediği fazla olup, fiili ödeme miktarı ilk peşin değerden düşük ise, o takdirde de fiili ödeme miktarı dikkate alınmalıdır.

Şu hale göre, gelirlerde sonradan husule gelen katsayı yükselmelerinden dolayı oluşan artışların istenmesine imkân bulunmadığı gözetilerek, kesinleşen önceki davalarda hükmedilen miktarın, görülmekte olan davadaki mahsubu sırasında da yine aynı yöntemle ilk peşin değer esas alınacağı doğaldır. Fakat kesinleşen davalarda ilk peşin değer ile birlikte artışlara da hükmedilmişse, bu durumda, artışlara hükmedilemeyeceğini izaha gerek yoktur.

c- Gelirlerdeki artışlara ilişkin olarak artık, tavan hesabına gerek kalmamıştır.

Öte yandan, belirtelim ki, Kurumun rücu alacağı ilk peşin değer ile sınırlanınca; bundan böyle uygulamada, eskiden (Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından önceki şekliyle) olduğu gibi, sigortalı açısından maddi zarar (tavan) hesabı yapılmasına olanak yoktur. Herhalde artık, birtakım varsayım hesaplarına dayalı olarak belirlenen ve tarafların yakınmasına, ayrıca davaların uzamasına etken olan bilirkişi düşüncesine başvurmayı gerekli kılan (tavan) zarar hesaplarına ihtiyaç kalmayınca, bir bakıma yargılamanın daha kısa sürede ve varsayımdan uzak, gerçek veriler kullanılarak sonuçlandırılması; bir yerde tarafların ve kamu oyunun adalet duygusuna olan inancını arttıracığı da kuşkusuzdur.

d- Zamanaşımı meselesi nasıl çözülecektir?

aa) Zamanaşımının tabii olduğu yasal dayanak

İptal kararı ile 26. madde uygulamasında ortaya çıkan yeni duruma göre üzerinde durulması gereken bir başka sorun ise, zamanaşımı meselesidir.

Temelde işçi işveren arasındaki hizmet akdi ilişkisinden doğan 506 sayılı Yasa'nın 26/1. maddesine dayalı olarak işveren aleyhine açılan rücu davalarında, işverenler açısından zamanaşımının Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre belirlenmesi gereği vardır.

Zamanaşımı konusu 506 sayılı Yasa'da özel olarak düzenlenmiş değildir. Şu halde, bu sorun genel hükümlere göre, özellikle Borçlar Kanunu'na göre çözümlenmek gerekir. Belirtelim ki, rücu alacaklısı olan Kurumun yasa gereği sosyal sigorta hizmetleri cümlesinden olarak, gelir bağladığı ve yardım yaptığı, sigortalı işçi ile işveren arasında, hizmet akdi ilişkisi vardır. Kanımızca sigortalıyı zarara uğratan olayın başlangıcı işverenle işçi arasındaki bu akdi ilişkiye dayalı olarak karşılıklı edimlerin ifası sırasında 26/I maddeye göre, işverenin kasdi veya işçilerin sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareketi ve yahut suç sayılabilir bir hareketi sonucu meydana gelmiş bulunması, haksız fiilden doğmakla birlikte; burada işçi ile zararlandırıcı sigorta olayına neden olan işveren arasındaki temel ilişki, haksız fiil değil, bilakis işçi-işveren arasındaki hizmet akdinden kaynaklanmaktadır ki, 26/I maddede sıralanan işverenin sorumluluğunu gerektiren fiillere ilişkin davranışlar Borçlar Kanunu'nun 332/I maddesinde belirtilen akde aykırı davranışlar cümlesindedir. Borçlar Kanunu'nun 332. maddesinin 2. fıkrası gereğince de, işverenin maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususlardaki bu davranışları nedeniyle açılacak tazminat davaları ise, bir bakıma akde aykırı hareketten doğan tazminat davaları hakkındaki hükümlere tabidir. Şu halde, bu davalarda zaman aşımı Borçlar Kanunu'nun 125. maddesince 10 senedir. Temelde işçi işveren arasındaki hizmet akdi ilişkisinden doğan 506 sayılı Yasa'nın 26/1. maddesine dayalı olarak işveren aleyhine açılan bu tür rücu davalarında, işverenler açısından zamana-

şımının Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre belirlenmesi gereği vardır⁵.

bb) Zamanaşımı başlangıcı ne olacaktır?

Zamanaşımının başlangıcı konusuna gelince; Bilindiği gibi Borçlar Kanunu'nun 128. maddesine göre zamanaşımı alacağın muaccel olduğu tarihten başlatılır. Ne var ki, Kurumun alacağı, gelir bağlandığı ve bu işlemde yetkili makamca onaylandığı tarihte ödenebilir hale geleceğinden onay tarihinde muaccel olur. Bir başka anlatımla, zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle Kurumun mamelekindeki azalma, bir anlamda, muacceliyet olgusu ilk peşin değerli gelirin bağlanması için, Kurum yetkili organının tahsise onay vermesi ile gerçekleştiği dikkate alındığında, eskiden olduğu gibi zamanaşımının bu onay tarihinden başlatılması zorunludur. Bu anlamda mevcut uygulamaya aynen sürdürülmelidir. O bakımdan konu 506 sayılı Yasa'da özel olarak düzenlenmediği için Kurumun açtığı rücu davalarında zamanaşımı başlangıcı genel hükümler uyarınca, alacağın muaccel olduğu, sigortalı veya hak sahiplerine başlangıçta bağlanmış olan ilk peşin değerli gelirin onay tarihi ve masraflar için ise sarf tarihi olması gerekir. Nitekim, 1994 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda bu yönlerin de tartışılmış olduğunu ve Kurumun açtığı 26/1. maddeye dayalı davalarda zamanaşımının başlangıcı, masraflarda sarf (harcamanın yapıldığı) ve gelirlerde onay tarihi olarak belirlenmiş bulunduğunu görüyoruz.

e- Faiz başlangıcının tespiti meselesi:

Yukarıdan beri açıklananlar doğrultusunda ve tekrardan kaçınmak bakımından, Kurumun rücu hakkının Kanundan doğan basit rücu temelinde, faiz başlangıcı meselesine de temas etmek gerekirse: Uygulamada bu konuda değişen bir yön bulunmadığından; faiz başlangıcının tespitinde de zamanaşımında olduğu gibi başlangıçta bağlanan ilk peşin değerli gelirlerin bağlanmasına (tahsise) Kurum yetkili oranınca karar verildiğine ilişkin onay ve yapılan masraflar için de sarf tarihinin esas alınması uygun olur. Sigorta şirketleri açısından ise, hak sahiplerine Kurumca yapılan masraflar ve gelir bağlama kararından haberdar bulunmadıkları cihetle ve sigorta kapsamı itibarıyla mükerrer ödemenin önüne geçilmesi düşünüldüğünde, faiz başlangıcının temerrüt tarihinden, aksi halde dava tarihi esas alınarak hesaplanması asıl olup, bu durumda, iptalden sonra da önceki gibi, süregelen mevcut uygulamanın devam ettirilmesi doğaldır.

VII- ANAYASA MAHKEMESİ KARARI'NIN UYGULAMA YERİ

A- İptal Hükmü Usuli Kazanılmış Hakkın İstisnası Olarak, Derdest (Görülmekte) Olan Dava ve İşlerde Uygulanacak Mıdır?

Bu aşamada üzerinde durulması gereken bir başka husus ise, iptal kararının zaman bakımından uygulanması meselesidir. Bilindiği gibi, Anayasanın 153. maddesine göre, iptal kararlarının Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile hüküm ifade edeceği ve geriye yürümeyeceği açık ise de; 152. maddeye göre iptal kararlarının, giderek derdest olarak (elde) bulunan, diğer bir anlatımla henüz kesinleşmemiş davalarda, uygulanması gereği vardır. Bu yön doktrinde ve uygulamada yerleşmiş görüşlerdendir. Nitekim usuli kazanılmış hak gereğince uygulanması gereken bir kanun hükmü sonradan (yani görülmekte olan davada karar kesinleşmeden önce) Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilirse artık usuli kazanılmış hakka göre değil, usuli kazanılmış hakkın istisnası olarak Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından sonraki yeni duruma göre karar verilmesi gerekir (Kuru, S.4784).

Şu halde, iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı 21.03.2007 tarihinden sonra; elde mevcut (kesinleşmemiş) bulunan davalar açısından Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca "yürürlükteki yasaları uygulamakla yükümlü bulunan" yerel mahkemeler ve Yargıtay'ın bu yeni olguyu gözetmeleri icabeder. Esasen derdest davalara ilişkin olmak koşuluyla daha önce gerçekleşmiş olaylar açısından dahi iptal ile yürürlükten kalkan bir yasa hükmü çerçevesinde inceleme yapılması ve artık mevcut olmayan bir kanuni düzenlemeye dayalı olarak karar tesisi düşünülemez. Bu konudaki içtihatlar istikrar kazanmıştır⁶.

B- İptal Kararı, Usuli Kazanılmış Hakkın İstisnası ise, Kararı Temyiz Etmeyenler Yönünden de Temyiz Edenin Aleyhine Olarak Uygulanma Olasılığı Var Mıdır?

Bu konu doktrinde ihtilaflı olduğu gibi, özel da-

ireden de henüz olumlu olumsuz bir karar çıkmış değildir. Benim kişisel düşünceme göre, yukarıda değinilen Genel Kurul Kararları'nda 3201 sayılı Yasa'nın 2 yıllık borçlanma süresi ile ilgili 3. maddesinin iptalinden sonra sosyal güvenlik hakkının kamu düzeninden olduğundan söz edilmek suretiyle, temyiz eden tarafın aleyhine, iptal kararı hükmünün kararı temyiz etmeyene de sirayetle, lehine olası haklardan yararlandırılması kararlaştırılmış ise de, 26. maddeye dayalı haksız fiile dayalı zararın tazminine ilişkin alacakla ilgili rücu davalarında kamu düzeni gerekçesine dayanılmasına olanak bulunmadığı kanısında olduğumu belirtmeliyim.

Ancak; doktrinde ve uygulayıcılar arasında, usuli kazanılmış hak konusu, usul hukukuyla ilişkilendirilmek suretiyle, bu hususta yasal düzenleme bulunmamasına rağmen, usul hukuku konularının da kamu düzeninden olduğunu, burada usuli kazanılmış hakkın istisnası olarak Anayasa Mahkemesi iptal kararının sonuçları itibarıyla yerel mahkeme kararını temyiz eden taraf aleyhine ve temyiz etmeyen taraf lehine uygulanabilir olduğundan söz edildiği de görülmektedir.

VIII-İPTALDEN SONRA UYGULAMADAN ÖRNEKLER

1- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 27.03.2007 gün 2007/2188 Esas, 2007/4582 Karar sayılı kararı

"..Davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı Yasanın 26.maddesindeki halefiyet ilkesi uyarınca, Kurumun rücu alacağı; hak sahiplerinin tazmin sorumlularından isteyebileceği maddi zarar (Tavan) miktarı ile sınırlı iken, Anayasa Mahkemesi'nin, 21.03.2007 gün ve 26649 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 23.11.2006 gün ve E:2003/10, K:2006/106 sayılı kararı ile 26.maddedeki "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün Anayasaya aykırılık nedeniyle iptaline karar verilmiştir.

Anayasa'nın 153. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ve giderek elde bulunan ve kesinleşmemiş tüm davalarda uygulanmasının zorunlu olması; iptal kararının Resmi Gazetede yayımlandığı 21.03.2007 gününden sonra Hukuk Usulü

Muhakemeleri Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca yürürlükteki yasaları tatbik etmekle yükümlü bulunan mahkemelerin ve Yargıtay'ın yürürlükten kalkan bir yasa maddesine dayanarak inceleme yapma ve karar verme yetkilerinin bulunmadığının kabulünün doğal bulunması; 26. maddedeki anılan cümlenin iptali ile Kurumun rücu hakkının, yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı ya da hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, ilk peşin değerli gelirlerin; tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarıyla sınırlı şekilde hüküm kurulması gereklidir.

Bu bağlamda hemen belirtmek gerekir ki; 506 sayılı Yasa uyarınca açılan rücu tazminat davalarına ilişkin olarak süregelen uygulamada olduğu gibi, maddi zarar (Tavan) hesabı yapılması gerekmediği gibi; tazmin sorumlusunun sigortalıya veya hak sahiplerine yapmış olduğu her türlü ödemenin Kurumun rücu alacağından düşülmesine imkân bulunmadığı da göz önünde tutulmalıdır. Zira, bu tür rücu davaları Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından önce halefiyet esasına göre açılmakta iken, iptal kararından sonra kanundan doğan bağımsız rücu alacağına dönüşmüş olup, yasa maddesi bu haliyle yorumlandığında peşin sermaye değerli gelirlerde oluşan artışların istenilemeyeceği sonucuna ulaşılabildiğinde kuşku ve duraksamaya yer yoktur.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile ortaya çıkan bu maddi ve hukuki olgular gözetilerek, iş kazası sonucu sürekli işgöremezlik durumuna giren sigortalıya bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerinden, tazmini mümkün kısmının tespitleriyle sonuca varılması gereği gözetilmeksizin, yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir..."

2- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin

17.04.2007 gün ve 2006/12652

Esas, 2007/6194 Karar sayılı karar

"...Kurumun rücu hakkının; yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı ya da hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, davacı Kurum'un rücu alacağı, sosyal yardım zammı ile birlikte ilk peşin değerli geliri oluşturan 3101,84 YTL'nin, anılan Yasa'nın 10. maddesine göre, davalı işverenin %85 kusura isabet eden 2636,56 YTL ile sınırlı olup, iş bu da-

vada peşin sermaye değerli gelirlerden talep edilen %10 kusur karşılığı 482,01 YTL'ye hükmedilmiş olması sonuca etkili olmayıp, bu hususun ileride açılacak, ek davada gözetilmesinin mümkün bulunmasına göre..."

3- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin

17.04.2007 gün ve 2006/16221

Esas, 2007/7002 Karar sayılı karar

"...26/1. maddede yer alan "sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün iptaline karar verilmiş olmasına ve bu nedenle artışlara ilişkin bu davanın iptal kararı çerçevesinde reddedilmesi gerektiğine, ne var ki ilk peşin değerli gelir için tahsis tarihi itibarıyla zamanaşımı gerçekleşmiş bulunmasına göre hükmün bu gerekçe ile ONANMASINA, 07/05/2007 gününde oybirliğiyle karar verildi..."

4- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin

17.04.2007 gün ve 2006/19589

Esas, 2007/6200 Karar sayılı karar

"...rücu davasının yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı Yasa'nın 26.maddedeki "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün Anayasa Mahkemesinin; 21.03.2007 gün ve 26649 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 23.11.2006 gün ve E:2003/10, K:2006/106 sayılı kararı ile Anayasaya aykırılık nedeniyle iptaline karar verilmiş bulunması, Kurumun rücu hakkının; yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı ya da hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, davacı Kurum'un rücu alacağı, ilk peşin değerli gelir ve sosyal yardım zammının toplamını oluşturan 7513,08 YTL'nin, davalıların %90 kusuruna isabet eden 6761,75 YTL ile sınırlı olup, iş bu davada peşin sermaye değerli gelirlerden talep edilen %10 kusur karşılığı 1036,55 YTL'ye hükmedilmiş olması sonuca etkili olmayıp, bu hususun ileride açılacak, ek davada gözetilmesinin mümkün bulunmasına göre..."

5- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin

19.04.2007 gün ve 2006/16443

Esas, 2007/6228 Karar sayılı karar

"...Kurumun bu maddeden doğan rücu hakkı-

nın, "halefiyete" değil, "kanundan doğan basit rücu hakkına" dayandığının kabul edilmesi ve bu kabul çerçevesinde, Kurumun rücu alacağıının, ilk peşin değerın kusura tekabül eden miktarıyla sınırlı bulunmasına ve tazminat hesabının bu şekilde yapılması gerektiği halde; iş bu davada Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı dikkate alınarak hüküm kurulmamış olması isabetsiz ise de, hükmedilen miktarın ilk peşin değerın altında kalmış olmasına, bu nedenle hükmedilen miktar itibarıyla kararda isabetsizlik bulunmamasına, bu hususun ilerde açılacak davada gözetilmesinin ve gelirler yönünden toplam 10.887,19 YTL bakiye Kurum alacağıının istenmesinin mümkün bulunmasına göre..."

6- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 19.04.2007 gün ve 2006/13558 Esas, 2007/6235 Karar sayılı karar

"...rücu davaları Anayasa Mahkemesinin iptal kararından önce halefiyet esasına göre açılmakta iken, iptal kararından sonra kanundan doğan bağımsız rücu alacağına dönüşmüş olup, yasa maddesi bu haliyle yorumlandığında artışların istenilemeyeceği sonucuna ulaşılabildiğinde kuşku ve dursamaya yer yoktur.

Somut olaya bu açıdan bakıldığında, aynı olaya dayalı ve davalı tarafı aynı olan kesinleşen hak sahipliği davasında davalıların toplam %95, kazalanan sigortalının % 5 kusurlu olduklarının belirlendiği, belirlenen bu kusur dağılımının oluşa uygun olduğu, 3.918,80 YTL ilk peşin sermaye değerli gelire davalıların kusurunun uygulanması sonucu, bağlanan gelir sebebiyle hükmedilebilecek Kurum zararının 3.722,86 YTL olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir..."

7- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 01.05.2007 gün ve 2006/18490 Esas, 2007/6691 Karar sayılı karar

"...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanunî gerektirici sebeplere ve özellikle; davalı işveren yönünden, 506 Sayılı Kanunun 26/1.nci maddesindeki "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün, Anayasa

Mahkemesi'nce 23.11.2006 tarih ve 2003/10 Esas 2006/106 Karar sayılı kararı ile iptal edilmiş olması karşısında, Kurumun bu maddeden doğan rücu hakkının, "halefiyete" değil, "kanundan doğan basit rücu hakkına" dayandığının kabul edilmesi ve bu kabul çerçevesinde, Kurumun rücu alacağıının, ilk peşin değerın kusura tekabül eden miktarıyla sınırlı bulunmasına ve tazminat hesabının bu şekilde yapılması gerektiği halde; iş bu davada Anayasa Mahkemesinin iptal kararı dikkate alınarak hüküm kurulmamış olması isabetsiz ise de, hükmedilen miktarın ilk peşin değerın altında kalmış olmasına ve bu nedenle hükmedilen miktar itibarıyla kararda isabetsizlik bulunmamasına, bu hususun ilerde açılacak davada gözetilmesinin mümkün bulunmasına göre yerinde görülmeıyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA, 01/05/2007 gününde oybirliğiyle karar verildi."

8- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 01.05.2007 gün ve 2006/17094 Esas, 2007/6661 Karar sayılı karar

"...Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile ortaya çıkan bu maddi ve hukuki olgular karşısında; ilk davada ilk peşin değerli gelirin davalıların %80 olarak belirlenen kusurunun %50'sine karşılık gelen tutarı olan 8,76 YTL. alacağına hükmedilmiş olunmakla işbu inceleme konusu ikinci davada %30 kusur farkını oluşturan 5,25 YTL.'nin hüküm altına alınması zorunlu bulunduğundan, anılan saptamaya aykırı olarak mahkemece gelir yönünden fazla rücu alacağına karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir..."

9- Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 03.05.2007 gün ve 2006/18505 Esas, 2007/6754 Karar sayılı karar

"...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanunî gerektirici sebeplere ve özellikle; davalı işveren yönünden 506 Sayılı Kanunun 26/1.nci maddesindeki "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere..." bölümünün, Anayasa Mahkemesi'nce 23.11.2006 tarih ve 2003/10 Esas 2006/106 Karar sayılı kararı ile iptal edilmiş olması karşısında, Kurumun bu maddeden doğan rücu hakkının, "halefiye-

te" değil, "kanundan doğan basit rücu hakkına" dayandığının kabul edilmesi ve bu kabul çerçevesinde, Kurumun rücu alacağıının, ilk peşin değer kusura tekabül eden miktarıyla sınırlı bulunmasına ve tazminat hesabının bu şekilde yapılması gerektiğine göre; iş bu davada Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı dikkate alınarak hüküm kurulmamış olması isabetsiz ise de, hükmedilen miktarın ilk peşin değer altında kalmış olmasına ve bu nedenle hükmedilen miktar itibarıyla isabetsizlik bulunmamasına, bu hususun ileride açılacak davada gözetilmesinin mümkün bulunmasına göre yerinde görülme-yen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA, aşağıda yazılı temyiz harcının temyiz eden davalılardan Sarsılmaz Av ve Spor Silah San. A.Ş., Mahmut Naci İnci ve Kemal Görüş'ten alınmasına, 03/05/2007 gününde oybirliğiyle karar verildi."

10-Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin

10.05.2007 gün 2006/15851

Esas, 2007/7240 Karar sayılı karar

".. Dava; iş kazasından doğan rücu tazminatı istemine ilişkin olup, davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı Kanununun 26. maddesindeki halefiyet ilkesi uyarınca, Kurumun rücu alacağı; hak sahiplerinin tazmin sorumlularından isteyebileceği maddi zarar (tavan) miktarı ile sınırlı iken,

Anayasa Mahkemesinin; 21.03.2007 gün ve 26649 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 23.11.2006 gün ve E:2003/10, K:2006/106 sayılı kararı ile 26. maddedeki "...sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere..." ibarelerinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptaline karar verilmiş bulunması, Anayasanın 153. maddesine göre, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi ve giderek elde bulunan ve kesinleşmiş tüm davalarda uygulanmasının zorunlu olması, iptal kararının Resmi Gazetede yayımlandığı 21.03.2007 gününden sonra Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 76. maddesi uyarınca yürürlükteki yasaları tatbik etmekle yükümlü bulunan mahkemelerin ve Yargıtay'ın yürürlükten kalkan bir kanun maddesine dayanarak inceleme yapma ve karar verme yetkilerinin bulunmadığının kabulünün doğal bulunması, 26. maddedeki anılan ibare-

lerin iptali ile Kurumun rücu hakkının; yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı veya hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, ilk peşin değerli gelirlerin, tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarı ile sınırlı şekilde hüküm kurulması gerekmekte olup; kazalı sigortalının çalıştırılmaya başlandığı yasal süresi içinde Kuruma bildirilmediğinden davalı işveren yönünden 506 sayılı Kanununun 10 uncu madde koşullarının oluşmasına, zararlandırıcı sigorta olayının meydana gelmesinde davalıya %62,5, sigortalıya %37,5 oranında kusur yüklenmesinin oluşa uygun bulunmasına, anılan madde hükmüne dayanılarak ve Borçlar Kanununun 43. ve 44. madde hükümleri gözetilerek davalının ilk peşin değerli gelirden %81,25 oranında sorumlu olduğunun belirgin olmasına, 506 sayılı Kanun uyarınca açılan rücu tazminat davalarına ilişkin olarak süregelen uygulamada olduğu gibi, maddi zarar (dış tavan) hesabı yapılması gereği ortadan kalktığından, mahkemece tazminine hükmedilen miktarın, sigortalıya bağlanan ilk peşin sermaye değerli gelirin davalının sorumluluğunun karşılığını oluşturan kısmını aşmamış bulunmasına göre; mahkemece 10 uncu madde yönünden yerleşik görüş ve uygulamaya aykırı olacak şekilde ve dayanağı açıklanmaksızın kusur oranlarının davalı yönünden %55, sigortalı yönünden %45 olarak esas alınması yönündeki yanlışlık; istem ve hüküm altına alınan miktara göre bu davada sonucu etkilememesi ve ileride açılacak ek rücu davalarında düzeltilmesinin mümkün olması göz önünde bulundurulurken bozma nedeni yapılmadığı gibi; karar başlığında davalının soyadının Özkır yerine Bozkır olarak belirtilmesine ve davalı vekilinin adına yer verilmemesine ilişkin eksikliğin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 459 uncu maddesi gereğince mahallen düzeltilmesi mümkün olduğundan, bozma nedeni yapılmamıştır.

2- Dosyadaki yazılara, toplanan delillere ve hükmün dayandığı gerektirici sebeplere göre, davacı Kurum vekilinin tüm, davalı vekilinin ise, aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazlarının reddi gerekir.

Dava, zararlandırıcı sigorta olayı sonucu sürekli iş göremezlik durumuna giren sigortalıya yapılan sosyal sigorta yardımları nedeniyle uğranılan Kurum za-

rarının davalı işverenden tahsili istemine ilişkin olup, davanın yasal dayanağı 506 sayılı Kanununun 10. ve 26. maddesidir. Bu tür rücu davalarında faiz başlangıcı, gelirler yönünden gelir bağlama kararının Kurumun yetkili organınca onaylandığı tarih, giderler yönünden ise, sarf ve ödeme tarihleridir. İnceleme konusu davada faiz başlangıçlarına ilişkin olarak; geçici iş göremezlik ödenekleri ve tedavi giderleri yönünden, farklı tarihlerde sarf ve sigortalıya ödeme yapılmasına karşın, ödenen tutarla sınırlı olarak her bir ödeme ve sarf tarihi yerine, tek bir tarihin esas alınması, gelir yönünden onay tarihi 15.11.2002 olmasına karşın, 15.11.2001 tarihinin benimsenmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

Ne var ki; bu aykırılıkların giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hüküm bozulmamalı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesi gereğince düzeltilerek onanmalıdır.

SONUÇ: Hükmün... düzeltilmiş bu şekliyle ONANMASINA, aşağıda yazılı temyiz harcının temyiz eden davalıdan alınmasına, 10/05/2007 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

11-Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 28.05.2007 gün ve 2006/18257 Esas, 2007/8863 Karar sayılı karar

“Dava; iş kazasından doğan rücu tazminat istemine ilişkin olup, yasal dayanağı 506 sayılı Kanununun 10. maddesidir. 506 Sayılı Kanununun 9. maddesi açıkça işe girmeden 1 gün önce sigortalının çalıştığının kuruma doğrudan doğruya bildirilmesi ve iadeli taahhütlü olarak kuruma gönderilmesi gerektiğini emrettiği halde işveren bu hükmeye uygun davranmadığından, 9. ve 10. maddeye göre sorumluluğu mevcut olup, zararlandırıcı sigorta olayında sigortalının %100 kusurlu olduğu, dava dosyasındaki bilgi ve belgelerden açıkça anlaşılmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kanununun 10. maddesinde, sigortalı çalıştırmaya başladığının süresi içinde Kuruma bildirilmemesi halinde meydana gelen iş kazası yada meslek hastalığı nedeniyle sigortalının uğradığı tüm zararlar Kurumca karşılanır, ancak “yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarı ile, gelir bağlanırsa bu gelirlerin 22. maddede sözü geçen süreye göre hesap

“Tazmin sorumlusunun sigortalıya veya hak sahiplerine yapmış olduğu her türlü ödemenin Kurumun rücu hakkından düşülmesine imkân yoktur. Zira Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra Kurumun rücu hakkı kanundan doğan bağımsız rücu hakkına dönüşmüştür.”

edilecek sermaye değerleri tutarı, 26. maddede yazılı sorumluluk halleri aranmaksızın, işverene ayrıca ödetilir (m.10/son)” hükmü yer almaktadır. Görüldüğü gibi, işverene rücu edilebilmesi için, 26. maddede olduğu gibi özel bir kusur koşulu öngörülmemiş, işverenin kusursuz olması halinde dahi sorumlu tutulmuş, yine işverenin sorumlu olacağı tazminatın üst sınırı bakımından 26. maddede öngörülen “sigortalının işverenden isteyebileceği miktarla sınırlı” olduğuna ilişkin ibare de 10. maddeye alınmamıştır. Anayasa Mahkemesinin 21.03.2007 gün ve 26649 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 23.11.2006 gün ve E: 2003/10, K: 2006/106 sayılı Kararı ile 26. maddedeki “sigortalı veya hak sahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere...” bölümünün Anayasaya aykırılık nedeniyle iptaline karar verilmiştir. 26. maddedeki anılan cümlenin iptali ile Kurumun rücu hakkının yasadan doğan kendine özgü ve sigortalı yada hak sahiplerinin hakkından bağımsız basit rücu hakkına dönüşmüş olması karşısında, ilk peşin değerli gelirin tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarla sınırlı şekilde hüküm kurulması gerekir. Tazmin sorumlusunun sigortalıya veya hak sahiplerine yapmış olduğu her türlü ödemenin Kurumun rücu hakkından düşülmesine imkân yoktur. Zira Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra kurumun rücu hakkı kanundan doğan bağımsız rücu hakkına dönüşmüştür.

Dairemiz, Anayasa Mahkemesinin iptali kararından önceki görüşüne göre, 10. maddeye dayanan rücu davalarında da tıpkı 26. maddede olduğu gibi bağlanan gelirlerdeki artışın tavan zararla sınırlı

biçimde işverenden istenebileceği, bir bakıma 26. maddede öngörülen halefiyet ilkesinin 10. maddeye kıyasen uygulanabileceği kabul edilmekteydi.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesinde açıkça gelirlerde meydana gelen artışların istenemeyeceği belirtilmiştir.

506 sayılı Kanununun 10. maddesinde 26. maddede öngörülen “sigortalının veya hak sahibi kimse-lerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere” ibaresi de yer almamıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra 26. maddeye dayanılarak açılan rücu davalarında artışlar istenemeyeceğine göre, böyle bir ibare bulunmayan 10. maddeye dayanan rücu davalarında da gelirlerdeki artışların istenemeyeceği açıktır.

Mahkemece yapılacak iş; işverenin %100 kusurlu olduğu kabul edilerek ilk peşin değerli gelirden Borçlar Kanununun 43 ve 44. maddeleri uyarınca hakkaniyet indirimi yapılarak Kurumun rücu alacağına hükmetmek gerekir.

Borçlar Kanununun 43 ve 44. maddelerine göre hakkaniyet indirimindeki yöntem ise, sigortalının müterafik kusurunun bir miktarını işverenin kusuruna eklemek, işveren kusursuz ise ilk bağlanan gelirin peşin değerinden %50’den az olmamak üzere indirim yapılarak Kurumun rücu alacağına hükmedileceği göz önünde tutulmalıdır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile ortaya çıkan bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...BOZULMASINA, 28.05.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

12-Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 05.06.2007 gün ve 2006/16287 Esas, 2007/9365 Karar sayılı karar

“...2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 98, 99 ve 108. maddeleri ile Karayolları Trafik Garantisi Fonu Yönetmeliği'nin 12, 13 ve 14. maddelerinde yazılı şekilde bir başvurunun varlığına karşın gerekli ödemenin yapılmaması halinde, davalı şirketin anılan düzenlemede öngörülen 8 işgünlük yasal sürenin sonunda temerrüde düşeceği, gerekli belgeler ibraz edilmeksizin başvurulması yada hiç müracaatın bulunmaması halinde ise sigorta şirketinin temerrüdü söz konusu olmadığından, faiz başlangıcının icra takibine girilmişse takip tari-

hi, dava açılmışsa dava tarihi olarak kabul edilmesi yasal gereği gözetilmeksizin, dava öncesinde ödeme ihtarnamesi tebliğ edilmemiş olan Genel Sigorta Anonim Şirketi'nin de gelir bağlama kararının onay tarihinden itibaren faizle sorumluluğu yönünde hüküm kurulmuş olması,

...Dava, iş kazasından doğan rücu tazminatı istemine ilişkin olup, yasal dayanağı oluşturan, 506 sayılı Kanunun 26. maddesindeki “Halefiyet” ilkesi uyarınca, kurumun rücu alacağı, hak sahiplerinin tazmin sorumlularından, isteyebileceği maddi zarar (Tavan) miktarı ile sınırlı iken Anayasa Mahkemesinin 23.11.2006 gün ve 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı kararı ile anılan yasa maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...sigortalı veya hak sahibi kimse-lerin işverenden isteyebilecekleri miktarla sınırlı olmak üzere...” bölümünün Anayasa'ya aykırılık nedeniyle iptaline karar verilmiştir.

Anayasanın 152 ve 153. maddelerinde öngörülen düzenlemelere göre; “Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının” Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte, elde bulunan ve kesinleşmemiş tüm davalarda uygulanmasının zorunlu olması karşısında, “iptal kararının” Resmi Gazetede yayımlandığı 21.03.2007 tarihinden sonra; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca, yürürlükteki yasaları uygulamakla yükümlü bulunan mahkemelerin ve giderek Yargıtay'ın, iptal kararı ile keenlemyekun (yok hükmünde) olan ve böylece yürürlükten kalkan bir yasa maddesine dayanarak inceleme yapma ve karar verme yetkilerinin bulunmadığının kabulü doğal olup, bu yönde bir uygulama yapılmasına cevaz yoktur (İBBGK'nın 1960/21 E. ve 9 K. sayılı kararı; HGK'nın 21.01.2004/10-44 E. ve 19 K. sayılı; ayrıca 07.04.2004 gün, 214 E. ve 19 K. sayılı ve 2004/448 E. ve 461 K. sayılı kararları).

Gerçekten de, usuli kazanılmış hak gereğince uygulanması gereken bir kanun hükmü, sonradan (karar kesinleşmeden önce) Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilirse; artık usuli kazanılmış hakka göre değil; aksine, usuli kazanılmış hakkın istisnası olarak; iptal kararından sonra oluşan yeni hukuki duruma göre karar verilmesi gereği vardır (Kuru, S.4784).

Şu hale göre; 26. maddede sayılan koşullarda kurumu sigortalının ardılı (halefi) olarak kabul

“10. madde uygulamasında artık, tavan zarar hesabı yerine, Kurumun sigortalıya başlangıçta bağladığı ilk peşin sermaye değeri üzerinden hesaplama yapılmasında herhangi bir tereddüt olmamalıdır.”

eden anılan yasa maddesinin 1. fıkrasındaki “itiraz konusu” kuralın iptalinden sonra bu madde uyarınca açılan davalarda artık “halefiyet ilkesine” dayanılmayacağı, kurumun rücu hakkının hukuki temelini (halefiyet değil) bundan böyle; yasadan doğan, sigortalı ya da hak sahibi kimselerin alacaklarından bağımsız, kendine özgü “Basit Rücu” hakkına dönüşmüş olmasının kabulüyle; bu aşamadan sonra; zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle, sigortalı veya hak sahiplerine kurum tarafından bağlanan gelirin (başladığı tarihteki) ilk peşin sermaye değerinin, tazmin sorumlularının (işverenin) kusuruna isabet eden miktarıyla sınırlı şekilde hüküm kurulması gerekir. Nitekim bu yönler, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesine yansıdığı şekilde “...kanuna uymayan eylemi nedeniyle, hukuksal yaptırıma maruz kalan ve bunun sonucu olarak da bağlanan gelirlerin sermaye değerini kuruma ödeyen, böylece olayla bağlantısı (ilişkisi) kesilen işverenin; kanun, kanun hükmünde kararname ve kararlarla getirilen katsayılarla, sigortalıya önceden bağlanan gelirlerde sonradan yapılacak artışlardan ve bu artışların peşin sermaye değerinden sorumlu tutularak; sürekli dava tehdidi altında bulundurulması, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına ait olması gereken risklerin, işverene yükletilmesi; hakkaniyet ve sorumluluk ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi “Sosyal Hukuk Devleti” prensiplerine de aykırılık oluşturur...” denilerek; gelirlerdeki artışların tazmin sorumlularından (işverenlerden) istenemeyeceği; kesin bir anlatımla ortaya konmuştur.

Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçeleriyle (konuyu açıklayıcı özelliği itibariyle, her kesimi bu arada mahkemeleri) de bağlayıcı olduğu hususu gözetildiğinde; iptal kararı ile birlikte ortaya çıkan, bu yeni hukuki durum itibariyle; konuya uygulama açısından açıklık getirmek gerekirse; öncelikle, ku-

rumun rücu hakkının hukuksal temeli halefiyete değil kanundan doğan (basit) rücu hakkına dayanmasının kabul edilmesiyle birlikte; artık ilk peşin değerli gelirlerin (bağlandığı tarih itibariyle) her bir hak sahibi yönünden tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarla sınırlı şekilde hüküm kurulması gereği vardır. Bu durumda, ilk peşin sermaye değerli gelirlerdeki artışların istenemeyeceğinde kuşku ve duraksamaya yer yoktur.

Hemen belirtmek gerekirse, bundan sonra, 506 sayılı yasa uyarınca açılan rücu tazminat davalarına ilişkin olarak süregelen uygulamada olduğu üzere; maddi zarar (tavan) hesabı yapılması gerekmediği gibi; 506 sayılı yasanın 10. maddesinin uygulanmasını gerektiren durumlarda da Anayasa Mahkemesinin iptal kararından önceki, süregelen içtihadlarla oluşturulup uygulanan prensiplerde temel farklı bir yaklaşım bulunmamaktadır. Ancak, 10. madde uygulamasında artık, tavan zarar hesabı yerine, kurumun sigortalıya başlangıçta bağladığı ilk peşin sermaye değeri üzerinden hesaplama yapılmasında herhangi bir tereddüt olmamalıdır. Ayrıca yapılan tüm hesaplama uygulamalarında; tazmin sorumlusunun, sigortalıya ya da haksahiplerine yapmış olduğu, her türlü ödeme ve ibranın da kurumun rücu alacağından düşülmesine imkân bulunmadığı göz önünde tutulmalıdır.

Öte yandan, kurumun bundan böyle artık (halef sıfatı olmadığı) sigortalının alacağından bağımsız, kanundan doğan rücu hakkına sahip olduğu gözetilerek; sigortalı veya haksahipleri tarafından tazmin sorumluları aleyhine açılan tazminat davasında alınan kusur ve hesap raporu, rücu davasında bağlayıcı olmayıp; güçlü delil niteliğinde sayılması gerekir. Ancak, bu aşamada, kesinleşen önceki rücu davalarında hükmolunan miktarın mahsubu yapılırken, sigortalıya bağlanan gelirin ilk peşin sermaye değerinin esas alınması gerektiğinin; şayet ilk peşin sermaye değerli gelirle birlikte artışlara da hükmedilmişse, artışların hükmolunacak rücu tazminatından mahsup edilmesine olanak bulunmadığı da göz ardı edilmemelidir. Bu çevrede meseleye fiili ödemeler açısından bakıldığında ise, fiili ödemenin mevcudiyeti halinde, kurumun talep edebileceği miktarın hesabının da aynı şekilde gerçekleştirilmesi gerekmekte olup; şayet ilk peşin sermaye değerli gelirin kusur karşılığı, fiili ödeme

Konunun olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınıp yeni düşünceler üretilmesi aynı zamanda, uygulama açısından, (kararların şekillenmesi sırasında) yararlanılan kaynakları zenginleştirecek ve çeşitlendirecektir.

miktarından düşük ise o taktirde ilk peşin sermaye değerine itibar edilmeli; aksine fiili ödeme miktarı peşin değerden düşük ise o taktirde de fiili ödeme miktarı esas alınmalıdır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 506 sayılı yasaya dayalı olarak işverenler aleyhine açılan rücuat tazminat davalarında; süregelen mevcut uygulama dışında, herhangi bir etkileşim ve değişim öngörülmediğinden, Borçlar Kanununun 332/I maddesinde belirtilen işçi-işveren arasındaki akde aykırılık eylemleri ve bu çevrede maddenin 2. fıkrası gereğince işverenin akde aykırı davranışları (işçi sağlığı ve iş güvenliğinin gerektirdiği önlemlerin alınmaması vs.) sonucu, 26/I maddeyle vaki ilişkilendirme, bir bakıma akde aykırı hareketten doğan tazminat davaları hakkındaki hükümlere tabi olmakla; zaman aşımının, süregelen eski uygulamalar gibi, işverenler açısından Borçlar Kanununun 125. maddesine göre belirlenmesi gerektiğinde; ayrıca, zararlandırıcı sigorta olayına neden olan 3. şahıslar yönünden ise, Borçlar Kanununun 60. maddesinde öngörülen haksız fiil zaman aşımına tabi olduğunda tereddüt yoktur. Bu arada zaman aşımının başlangıcı konusuna gelince; 506 sayılı yasada zaman aşımının (özel olarak) düzenlenmediği düşünüldüğünde; genel hükümler çerçevesinde çözüm arama gereği vardır. Gerçekten de Borçlar Kanunu'nun 128. maddesinde: "Zaman aşımı, alacağın muaccel olduğu zamanda başlar" denilmektedir. Kurum açısından alacak hakkı, bağladığı gelirin yetkili organ tarafından onaylandığı tarihte ödenebilir hale geleceğinden, muacceliyetin onay tarihi olacağı açıktır. O halde, 26. maddeye ilişkin davalarda zaman aşımı, masraflar

için sarf; gelirler için ise ilk peşin sermaye değerinin başlangıçtaki gelir bağlama onay tarihinden başlatılmalıdır.

Faiz başlangıcının da, aynı şekilde, ilk peşin değerli gelire ait tahsisin onay tarihi olduğunda kuşku yoktur.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile ortaya çıkan bu maddi ve hukuki olgular gözetilerek, iş kazası sonucu sigortalının haksahiplerine bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerinin açıklanan ilkeler doğrultusunda tazminine olanak bulunan kısmının tespiti ile sonucuna göre karar verilmesinde yasal zorunluluk bulunduğundan, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O halde, tarafların bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, temyiz harcının istem halinde temyiz eden davalıya iadesine , 05.6.2007 gününde oybirliğiyle..."

IX- İNANÇLARIN OLGUNLAŞMASI

A- İnançların (Yargıtay İçtihatlarının), İlgili Çevrelerin Eleştirileri ve Olası Tartışmalarla Olgunlaşması Doğaldır

Yukarıda açıklanan şekliyle, Anayasa Mahkemesi'nin 506 sayılı Yasa'nın 26/1 maddesindeki itiraz konusu hükmün iptal edilmesinden sonra, ortaya çıkan yeni hukuksal durum itibarıyla, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nce oluşturulan bu inançların, yürürlükteki yasal düzenlemeler ve bu konuda mevcut İçtihadı Birleştirme Kararları'yla bağdaşması ve hukuka uygunluğu yönleriyle ele alınması; öte yandan yerel mahkemelerin Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nce oluşturulan bu içtihadları benimsemeyerek oluşturacakları direnme kararlarıyla, konunun Yargıtay Hukuk Genel Kurulu önüne gelmesi halinde, Genel Kurul'un tavrı ve alınacak kararların içeriği ile niteliklerinin tartışmaya açılması; bir bakıma olumlu-olumsuz eleştirilerle, konunun etraflıca incelenmesi, uygulamacılar, akademik çevreler ve ilgili tarafların bu mevzudaki düşünce-

lerinin ortaya konmasının uygulamaya yansıtacağı ve içtihatları olgunlaştıracağı düşüncesinde duraksama yoktur.

B- Eleştiriler Hukuku Zenginleştirir

Gerçekten de, bu tür eleştirel yaklaşımlar, hukukun zenginleşmesi ve adaletin gerçekleşmesi adına, konuya açıklık getireceği gibi, müphem (belirsiz) kalan yönler ışık tutacak, uygulamada değinilmemiş ve eksikliği hissedilen hususların açığa çıkarılmasına ve konunun aydınlatılmasına yardımcı olacağı açıktır. O bakımdan konunun olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınıp yeni düşünceler üretilmesi aynı zamanda, uygulama açısından, (kararların şekillenmesi sırasında) yararlı olan kaynakları zenginleştirecek ve çeşitlendirecektir. Öte yandan özgün fikirlerin ortaya çıkması sonucu oluşacak uzlaşma ile de yasaların adalete daha da uygun biçimde uygulanmasına katkı sağlanmış olduğundan şüphem yoktur.

C- İnançlar Kamuoyuna Mal Olmuştur

Adil olduğuna inandığımız düşüncelerle, aldığımız kararlar ortadadır. Somut olaylara ilişkin olarak varılan kararlar ve oluşan içtihatlar açıklanmakla, artık kamu vicdanına tevdi edilmiş olduğundan, her türlü eleştiriye açık hale gelmiştir.

Bu aşamadan sonra artık, deyim yerinde ise, uygulamacılar ve işin mutfağındakiler olarak, ortaya konan bu eserin, (bir bakıma pişirdiğimiz yemeğin tadına bakmak, pişmiş mi? Çiğ mi? Tuzlu mu? Tuzsuz mu?) değerlendirmesini yapmak, yani kararlarımızı olumlu-olumsuz yönleriyle gündeme getirmek sırası sizlerdedir. Öyle ki, yeni ve özgün fikirler ve katkılarla adaletin daha da mükemmeleneceği yadsınamaz.

“İster isen mülkü hüsn,
-Abad ola dad eyle kim.”

diyen şaire kulak vererek, bu güzel ülkemizin her alanda kalkınmasını, abad olmasını istiyorsak, Yüce Atatürk'ün dediği gibi, mülkün temelini oluşturan adaletin en iyi biçimde gerçekleşmesine hep birlikte çaba sarf etmek hepimizin vazifesidir.

- 2 Kadir Has Üniversitesi'nce 29 Haziran 2007 tarihinde düzenlenen, “Anayasa Mahkemesi'nin İptal Kararının Rücu Davalarına Etkisi” konulu panel.
- 3 Utkan Araslı, Rücu Davalarında Tavan Sınırlamasının İptali, Yargıtay K. Der. Temmuz 2007.
- 4 A. M. Kılıçoğlu-Türk Borçlar Hukuku'nda Kanuni Halefiyet-Ankara 1979, s. 13, 71, 88.
- 5 Yrg. İBBGK 01.07.1994 tarih ve 1992/3 Esas ve 1994/3 Karar sayılı kararı.
- 6 Yrg. İBBGK'nın 1960/21-9 ve HGK'nın 21.01.2004/10-44-19; 2004/214-198; 2004/448-461 sayılı kararları.

DİPNOTLAR

1 İşveren, Eylül 2005, S. 44.